

L'expressió escrita

Orientacions per a la
millora de l'escriptura

Educació primària

SEP

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Expressió escrita: l'escriptura

A l'igual que la comprensió lectora, l'expressió escrita implica un suport i un sistema de representació gràfica del llenguatge. A diferència del llenguatge oral, en el que les persones emissora i receptora solen compartir un context i disposen de recursos com el gest, l'expressió i la mirada que permeten donar moltes coses per sobreenteses, l'expressió escrita és autosostinguda i més explícita. En canvi té la qualitat de fixar el missatge i mantenir-lo en el temps.

El procés d'escriptura implica per part de la persona que escriu un coneixement del funcionament del sistema d'escriptura per tal d'establir les relacions entre els signes gràfics i el que representen. Aquests coneixements es desenvolupen durant els primers cursos i quan l'alumne/a arriba a segon o tercer curs d'educació primària ja ha de saber el funcionament del sistema. A més d'aquest aspecte cognitiu, hi ha un aspecte psicomotriu que fa que l'escriptura manual sigui clarament diferent a l'escriptura amb teclat a l'ordinador, en una pantalla digital interactiva o en el telèfon mòbil. Les diferències afecten no només si es fan amb una mà o amb dues, amb tots el dits o amb els polzes, amb el palmell de la mà o amb els dits, sinó també implica evocar el signes o reconèixer i localitzar-los en el teclat. Quan s'utilitza l'ordinador els programes de processament de textos es fan càrrec de molts aspectes formals de presentació i format del text.

Donat que l'escriptura és la representació d'una llengua, l'expressió escrita implica el coneixement:

- *d'un lèxic i d'unes estructures morfosintàctiques* que són diferents que les de la llengua oral,
- *de l'estructura i organització de la informació pròpia del text,*
- *dels diferents tipus d'estructura textual* que organitzen les idees i responen a uns objectius diferents.

Els textos escrits tenen finalitats diferents i van dirigits a un receptor/a que pot ser la mateixa persona que escriu, però que sovint n'és una altra o un grup. Això implica que l'escriptura s'hagi d'ajustar al destinatari o sigui a la persona que l'ha de llegir.

El sistema d'escriptura

Per poder escriure un missatge escrit s'ha de conèixer el sistema de representació que organitza el que es vol escriure. L'aprenentatge d'aquest sistema implica diferents etapes fins arribar al coneixement de la relació convencional entre les grafies i els fonemes en el cas del sistema alfabètic, com és el nostre. L'objectiu dels primers cursos escolars és arribar a automatitzar aquest coneixement.

Quan l'aprenent d'escriptor/a té la capacitat d'atenció i el raonament centrat en aquests aspectes més bàsics, li costa molt fer una escriptura organitzada i coherent de les informacions. Per contra, com més àgil és aquesta codificació més pot centrar-se en el contingut del text i en la forma de transmetre les informacions.

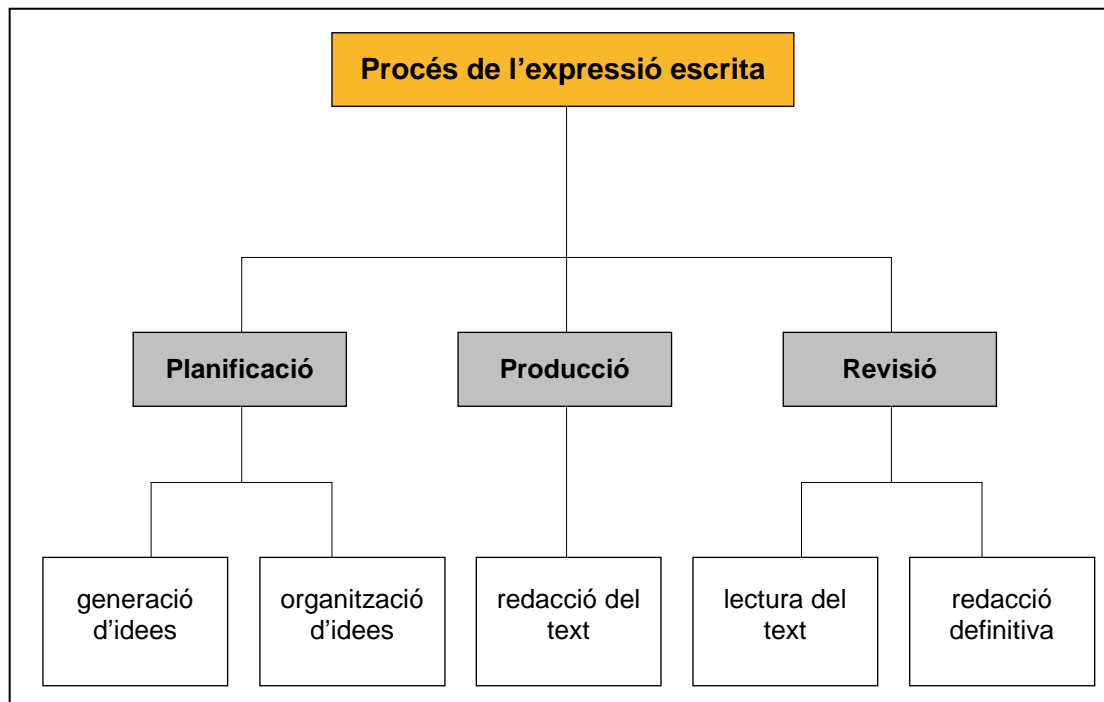
En un primer moment la codificació es lenta, centrada en les relacions de correspondència entre les unitats. L'aprenent d'escriptor escriu només els sons que sent o les lletres que coneix i no aplica els aspectes més convencionals de l'ortografia

de la llengua. Quan és capaç d'escriure textos, l'estructura d'aquests és elemental, els textos solen ser curts i si són llargs, freqüentment són poc coherents i cohesionats.

Quan l'escriptura ja és automàtica, l'escriptor/a pot dedicar més atenció al contingut del text i a l'organització de les idees. Revisa i rellegeix allò que ha escrit, evita les redundàncies, imprecisions, etc., i refà el text fins que la forma i el contingut el satisfan.

Què implica l'expressió escrita

En el cas dels escriptors experts, s'ha postulat que el procés de composició escrita presenta moments ben definits: un primer moment de planificació, després un moment de producció i finalment la revisió del text. Tot i això, durant la realització del text es pot revisar i reescriure, és a dir, que si bé es poden diferenciar aquests tres moments, també es poden treballar alhora. Segons el model presentat l'any 1980 pels investigadors nord-americans Hayes i Flower, (1980) a partir dels comentaris d'escriptors quan se'ls demanava que expliquessin la manera de procedir per redactar textos, els procés segueix l'esquema següent:

Quadre 1. Procés d'expressió escrita segons Hayes i Flower (1980).

- La planificació del text

Durant la planificació, els experts tenen en compte factors diferents:

- L'**objectiu** del text, és a dir, quin és el motiu pel qual s'escriu.
- Quin **contingut** ha de tenir el text. L'escriptor/a expert dedica un temps a la generació d'idees, a pensar sobre el contingut i també sobre la forma d'organitzar-lo. Aquesta organització s'ajustarà a una estructura interna que

depèn del tipus de text que es realitza. En aquest moment pot ser que l'escriptor/a se n'adoni que no té prou informació i n'hagi de buscar.

- Un darrer aspecte de la planificació consisteix a tenir en compte a quin **públic** va dirigit per ajustar-s'hi.

Els dos primers factors determinen el tipus de text, en canvi, aquest últim en determina el registre amb què ha de ser expressat.

- La producció del text

Mentre es realitza el procés de redacció l'escriptor/a expert té present tot allò que ha planificat, fet que implica un control simultani a la mateixa escriptura.

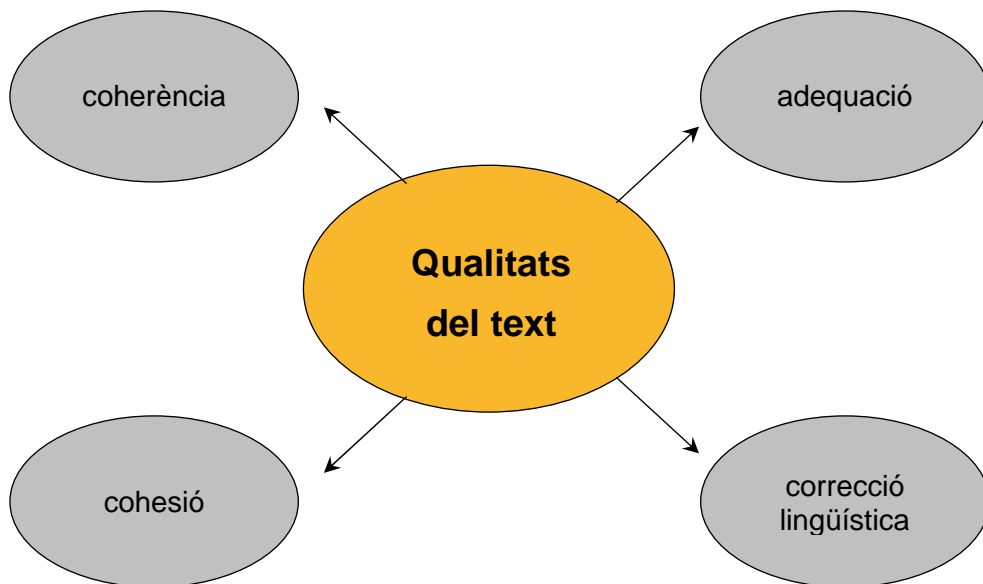
- La revisió del text

L'escriptor/a expert fa la revisió del text posteriorment a la redacció, però molt sovint, ja comença a fer modificacions durant el redactat. El fet d'escriure amb ordinador ho facilita, ja que permet inserir text o eliminar-ne, millorant-ne el resultat, sense que això impliqui tornar a escriure-ho tot de nou.

Fa la revisió tenint en compte diferents punts de vista. Des dels aspectes de contingut qualitat del text, la coherència i la cohesió fins als més formals de presentació i ortografia.

Qualitats del text

Per considerar que un text està ben escrit, els experts tenen en compte les qualitats següents:

Quadre 2. Qualitats del text per als escriptors experts.

Adequació: bàsicament està en relació amb l'ajust del nivell de llengua utilitzat per l'escriptor/a, pensant en el destinatari del text. Està molt relacionada amb

els registres de la llengua. Per exemple: segons el lloc i la persona a qui va dirigit el text, pot ser més formal o més col·loquial.

Coherència: fa referència a l'estructura del text i, per tant, té a veure amb el tipus de text. Un text serà coherent quan segueixi una estructura adequada. Per exemple: començar-lo amb una introducció, seguida d'un desenvolupament i acabar-lo amb una conclusió. La puntuació posa de manifest el valor expressiu del text. Es regeix per unes normes, per exemple, posar un punt i a part quan es canvia d'idea, usar comes en les enumeracions, etc.

Cohesió: fa referència a la unió entre les idees que exposa el text, per tant, n'implica el lligam, amb connectors, i les relacions anafòriques -que quedi clar, de qui s'està parlant en cada moment sense necessitat de repetir paraules- és a dir, usant sinònims, pronoms, girs, etc. També implica el manteniment del temps i la persona verbal d'una manera lògica al llarg de tot el text.

Correcció lingüística: respecte a les regles morfosintàctiques, lèxiques, ortogràfiques establertes per la normativa de la llengua.

A diferència dels experts que ja dominen molts dels aspectes de redacció, per a l'alumnat, la producció escrita de textos implica un aprenentatge complex: d'una banda necessita dels coneixements relatius al contingut evocat (el tema del text), i de l'altra, els coneixements lingüístics (vocabulari, sintaxi, organització textual). El primer tipus de coneixement suposa l'activitat de la memòria de treball per tal de mantenir activa les informacions que es volen escriure, el coneixement del segon tipus implica control sobre el llenguatge en relació amb els nivells lexical, sintàctic, textual. Els estudis de Scardamalia i Bereiter (1987) sobre l'evolució de la producció de textos fets amb adolescents mostren que inicialment els alumnes fan una simple transcripció dels coneixements que recuperen de la memòria (estratègia denominada "dir el coneixement") i que més tard poden remodelar els coneixements en funció dels objectius de relació (estratègia denominada "transformar el coneixement"). En aquest segon moment és quan poden coordinar les informacions que volen escriure amb els coneixements lingüístics.

Aquests estudis suara esmentats ens han permès veure les diferències entre els experts i els nens i nenes i joves quant a l'expressió escrita. Els i les alumnes no actuen d'igual forma que els experts quant a la planificació i la revisió del text, i, en relació amb la producció, per a ells té un cost de gestió molt més alt que per als experts. Per a l'alumnat, planificar vol dir produir i viceversa, per això el model dels experts no explica la producció dels infants. L'organització dels coneixements previs és un tasca complexa i el coneixement de l'estructura textual i del tipus de text pot necessitar durar tota l'escolaritat primària.

La reescriptura

Una alternativa a la producció espontània i sense models és la reescriptura. Els projectes de reescriptura es recolzen en la interacció entre lectura i escriptura, en l'anàlisi de textos d'autors que permeten observar el procés de producció i les estructures pròpies del text. L'observació de textos consagrats (contes clàssics de la literatura infantil, documents informatius, textos expositius, etc.) dóna lloc a l'elaboració d'instrument i de criteris per a la redacció i ajuda més tard a la producció més creativa.

La incorporació de la reescriptura com a procediment d'ensenyança i aprenentatge dels textos escrits es basa en la capacitat infantil de reformular discursos com a

conseqüència del contacte amb textos escrits. Aquesta capacitat es desenvolupa com un efecte de l'atenció sobre el llenguatge, sobre la forma d'expressió en els textos. Inclou operacions lingüístiques com ara la citació, la imitació o la paràfrasi. Es tracta d'una activitat que utilitza el vincle entre la lectura i l'escriptura. És per això que resulta important la selecció de textos per llegir als infants.

Les escriptures intermèdies

En moltes ocasions s'ha vist que ajudar l'alumnat a produir escrits intermedis, per exemple en el cas de textos documentals o periodístics (com ara llistes, resums, quaderns de lector o d'escriptor, reflexions de tota mena) tenen un valor heurístic que ajuda a pensar la llengua i el contingut de la redacció. D'aquesta manera es contribueix a elaborar regularment textos que serveixen per enriquir les redaccions finals. Aquesta proposta considera que l'expressió escrita té un component comunicatiu, i per això la importància de considerar el lector com un altre de si mateix (experiència d'alteritat), però també té un component de relació amb el món en el doble sentit d'aprendre el món i de situar-s'hi (Garcia-Debanç, 2007).

És per aquesta raó que la proposta d'escrits intermedis s'ha desenvolupat en la redacció d'informes i textos en disciplines com les ciències naturals i socials, malgrat que poden intervenir en diverses disciplines. Constitueixen un bons instruments per elaborar més tard les redaccions finals.

Orientacions per a la seqüència didàctica

Els diferents nivells de dificultat de les activitats d'expressió escrita venen condicionats per:

- El domini que es té del procés d'escriptura.
- El tipus de text que s'ha de produir i la seva complexitat.
- Els suports que l'escriptor rep, ja sigui directament pel modelatge d'una persona experta o per l'organització d'activitats didàctiques del tipus reescriptura o escriptures intermèdies, o bé mitjançant recursos com correctors i documents de consulta.
- El coneixement que es té sobre el tema.
- La formalitat del text que s'ha de produir.
- El grau d'elaboració pròpia que comporta el text escrit.
- El tipus de tasca. No és el mateix reescriure un conte que crear-ne un, ni escriure un text del no res que refondre informacions proporcionades per diferents vies.

Com en el cas de la comprensió lectora, l'alumnat que encara no coneix el sistema d'escriptura i les seves convencions d'una manera àgil es pot fixar poc en el contingut i en l'organització del text. No té la capacitat de realitzar textos llargs, i amb un contingut complex ja que en estar molt pendent de l'escriptura no té la possibilitat de centrar la seva atenció en els aspectes més complexos del text.

Però la dificultat de l'escriptura de textos no radica únicament en les formes gràfiques sinó també en el contingut del text, en l'estructura que es segueix per a desenvolupar-lo, en l'objectiu amb què s'escriu, així com el registre de llengua, formal, informal, tècnic, que requereix.

Sobre la seqüència que cal establir per afavorir l'aprenentatge, cal dir que bàsicament depèn del suport que l'alumnat rebí durant el procés d'escriptura. Fins i tot, quan els alumnes encara no són capaços de fer una codificació àgil, cal plantejar situacions d'escriptura de textos. Quan els alumnes no ho poden fer per si sols, és adequat que l'adult els ajudi o que ho facin de manera col·lectiva: guiats pel model dels més experts (mestres o altres companys), amb l'ajuda dels iguals, parlant-ho entre tots i escrivint el/la mestre/a, etc. Els suports proporcionats per l'ensenyant es van retirats progressivament per arribar a un major grau d'autonomia de l'aprenent.

Quant a la revisió, és convenient proposar la correcció col·lectiva de textos i l'anàlisi de models, una activitat que pot ajudar a millorar l'expressió escrita per la imitació del que està ben escrit.

Cal que durant aquest tipus d'activitat el professorat comparteixi amb l'alumnat criteris sobre els *objectius que té el text, a qui va dirigit, el tipus de registre* que comporta, la seva *estructura*, etc., per tal de poder tenir-ho en compte tant durant la planificació i redacció del text. En aquest sentit és útil que en un primer moment hi hagi activitats de grup i que aquests criteris siguin orals, però més endavant serà molt adequat que l'alumnat revisi el seus textos amb l'ajuda d'unes pautes compartides, qüestionari, graelles de correcció, etc. Aquestes pautes els aniran proporcionant cada cop més autonomia fins que siguin ells i elles mateixos qui tinguin els seus propis criteris interns que els serveixin en l'elaboració de textos escrits.

Del que s'acaba de comentar es desprèn que la llengua oral juga un paper fonamental en el procés d'aprenentatge de l'expressió escrita, ja que és la que permet evidenciar totes les estratègies i recursos que cal utilitzar en cada moment del procés, i que l'evolució de la llengua oral i la llengua escrita són paral·leles i es retroalimenten mútuament. Queda reforçada aquí la idea, que ja s'ha comentat en altres apartats, del paper que té la llengua en la transmissió de coneixements i en l'organització del pensament en els diferents aprenentatges.

Una qüestió a tenir en compte és que, si bé en situació d'ensenyament l'alumnat ha de rebre suport per part de l'ensenyant, en situació d'avaluació aquest suport ha de ser molt mesurat si el que es pretén és valorar quines coses pot fer l'alumne/a per si sol.

Tornant al tema de la gradació de dificultats, cal tenir present que, d'una banda, els textos informals són més senzills de produir que els textos formals, els primers permeten més llicències i són més quotidians. D'altra banda, també són més senzills de produir els textos que tracten de temes més coneguts i propers, que els que tracten temes més remots o que impliquen paraules tècniques. Molt probablement en aquests últims caldrà que abans de realitzar el text escrit es busqui informació sobre el tema i es consultin diverses fonts per obtenir la informació necessària.

Tenint en compte aquests factors el professorat haurà de proposar activitats d'expressió escrita que permetin a l'alumnat millorar aquesta habilitat.

S'ha de destacar que l'escriptura de textos permet la seva realització a diferents nivells i que el que cal és anar cada cop un pas més enllà. No ha de tenir el mateix nivell d'exigència el conte realitzat per un alumne/a de cicle mitjà que per a un alumne/a de cicle superior. L'organització del text, la interrelació de les seves diferents parts entre si, la riquesa lèxica i expressiva, etc., han d'anar millorant amb el temps. Des d'aquest

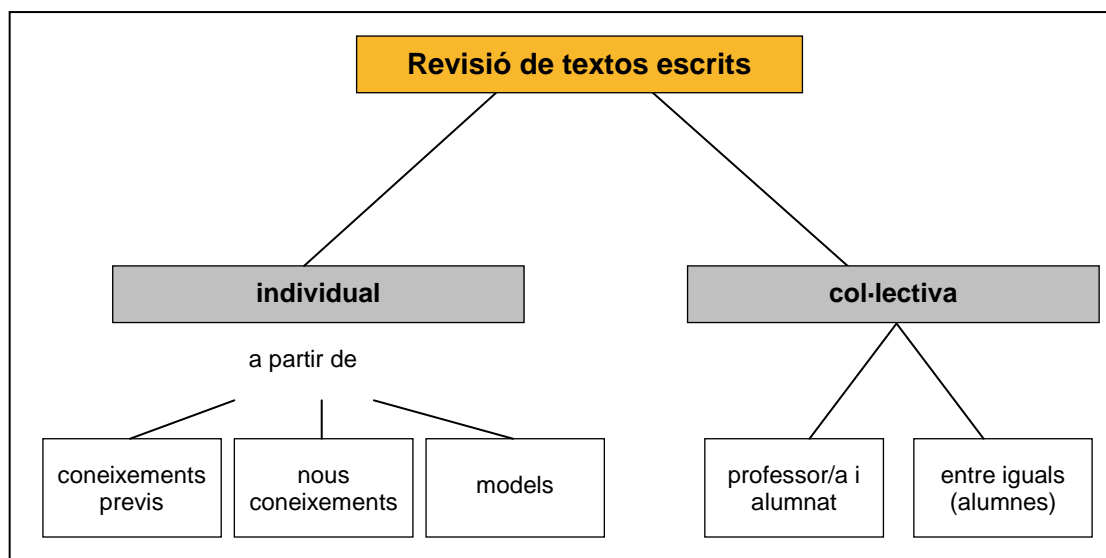
punt de vista, tan important és l'observació i comentari de models, com la revisió del text sota diferents punts de vista. No només formals i ortogràfics, sinó amb la intenció de millorar el contingut del text, que s'entengui, que estigui més ben expressant, que s'ajusti millor als objectius que es demanen.

Algunes consideracions sobre el procés d'aprenentatge de l'expressió escrita

Moltes de les dificultats que es poden observar en l'expressió escrita són fruit de dificultats pròpies del coneixement de la llengua. Així, per exemple: les dificultats derivades de la gestió del lèxic, inexactituds, paraules amb incorreccions ortogràfiques, errors en l'ús de preposicions, estructures manllevades d'altres llengües, manca de concordança entre el subjecte i el predicat o entre el nucli del subjecte i els seus complements, etc. Aquestes inexactituds tant es poden observar en la llengua oral com en la llengua escrita.

Per tal de superar aquestes dificultats el professor/a pot incidir tant en les produccions orals com en les escrites. La llengua escrita proporciona un suport fix que facilita la reflexió sobre l'oral i sobre si mateixa. En canvi, la llengua oral permet una major agilitat i espontaneïtat en les seves produccions. Si el professor/a incideix simultàniament en els dos tipus de producció pot afavorir l'adquisició de l'hàbit de revisió.

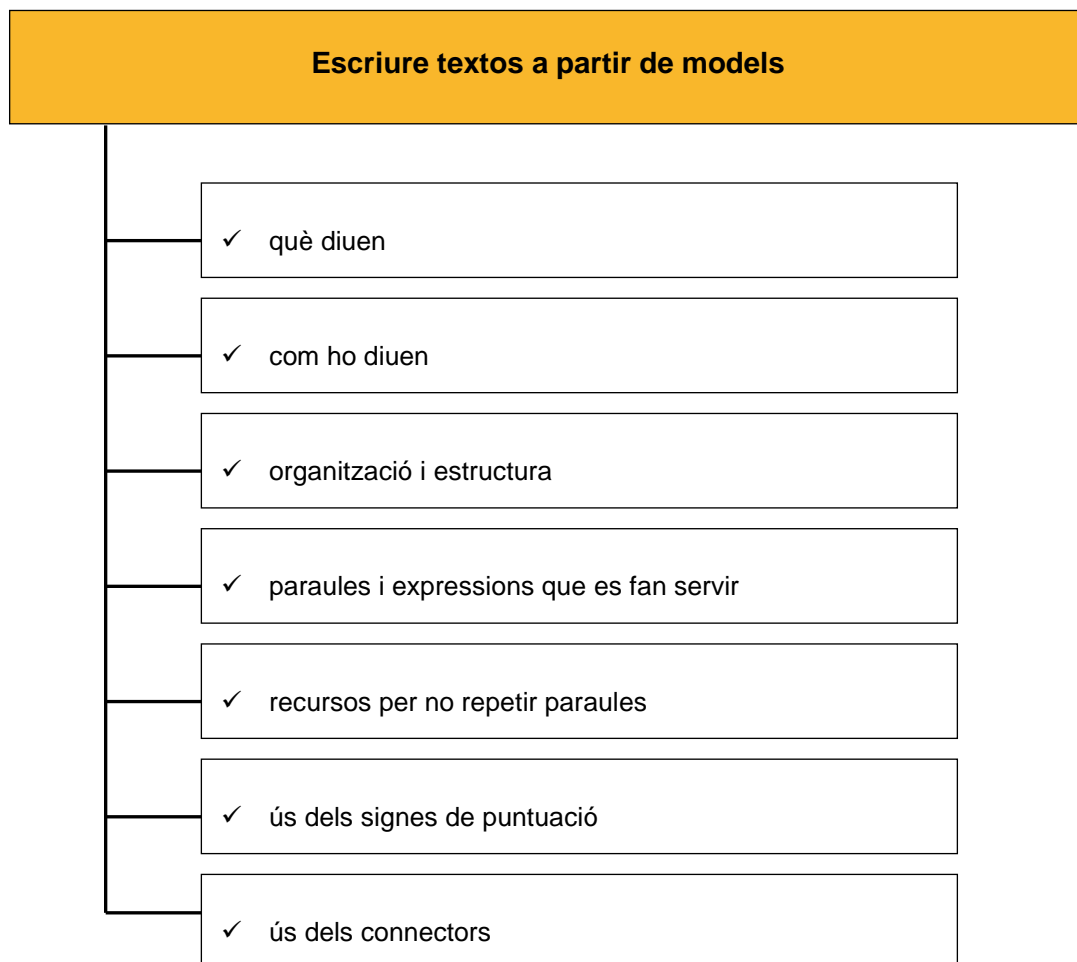
Les activitats d'escriptura de textos impliquen una reflexió constant. Per això el/la professora ha d'ajudar els alumnes a tenir en compte molts aspectes: el contingut del text i els destinataris, el registre que això implica, l'organització de les diferents idees, l'estructura interna del text, la correcció del lèxic, l'ortografia, la presentació, el format, etc. Per tal que l'alumnat aprengui a escriure posant en joc tot el control que això implica és molt adequat escriure i revisar textos de manera col·lectiva o en parelles. Així, quan els alumnes no ho poden fer per si sols, és adequat que ho facin de manera col·lectiva guiats pel mestre o la mestra que verbalitza l'aplicació de determinades estratègies i els fa participar mitjançant preguntes i comentaris. Més endavant la realització de l'escriptura pot ser feta en grups o per parelles que, en posar-se d'acord sobre els aspectes abans esmentats, els evidencia i permet que en tinguin un major control. Aquí, l'ordinador facilita aquests tipus d'activitats.

Quadre 3. Revisió de textos escrits

Es pot proporcionar eines i estratègies que ajudin a superar les diferents dificultats que es plantegen durant l'escriptura de textos, ja siguin elements de consulta o models. En aquest sentit l'elaboració de murals col·lectius amb referents ortogràfics, comentats i compartits entre tots, l'aprenentatge de l'ús de diccionaris i de correctors ortogràfics, la utilització de pautes de correcció tipus qüestionari, igualment compartides i comentades entre tots, són activitats molt adequades.

Per tal d'anar realitzant textos més complets i complexos, és òptim que a classe es llegeixin i comentin escrits que serveixin de model. Cal focalitzar l'atenció en diferents aspectes successivament: què diuen, com ho diuen, com estan organitzats, quines expressions i paraules es fan servir, quins recursos s'utilitzen per evitar la repetició de paraules, etc.

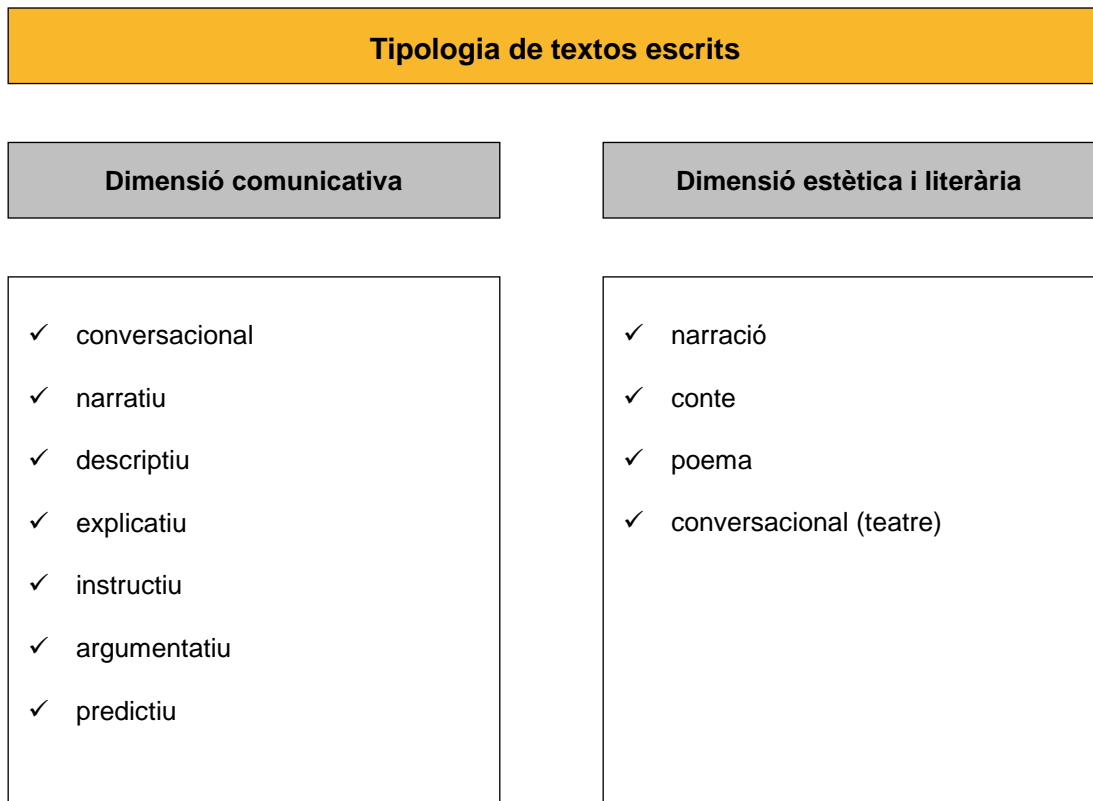
Quadre 4. Escriure textos a partir de models

És convenient que les activitats es plantegin sistemàticament i amb un nivell progressiu de dificultat. Les activitats que es desenvolupen en situacions diferents i amb materials diversos són més riques que les monòtones, tot i que comparteixin uns mateixos objectius d'aprenentatge. Les activitats que es plantegen de forma recurrent i variada, de manera que permetin treballar el lèxic, les estructures morfosintàctiques i textuals en diferents contextos comunicatius, amb diferents registres i objectius d'escriptura, són molt més educatives que les propostes aïllades.

L'objectiu final de l'expressió escrita és l'autonomia dels alumnes durant l'escriptura de tot tipus de text. En aquest sentit és útil, a més de proporcionar eines i recursos, compartir amb ells els objectius d'aprenentatge i els criteris d'avaluació.

Sempre que sigui possible, l'escriptura ha de ser funcional, partint de situacions reals amb objectius i destinataris reals, la qual cosa proporcionarà una motivació fonamental per a iniciar un procés tan complex com és l'escriptura d'un text, i sobretot permetrà valorar l'ajustament del text a la situació i al destinatari.

És important que l'alumnat escrigui textos de diversos tipus, ja que aquests impliquen una estructura i una organització del text diferent.

Quadre 5. Tipologia de textos escrits

És igualment imprescindible que escriguin tant en paper com en pantalla, tenint present que ambdós suports tenen unes característiques diferents.

Què cal tenir en compte en escriure un text		
	En paper	En pantalla
Presentació	<ul style="list-style-type: none"> ✓ netedat ✓ marges ✓ separació entre línies ✓ lletra llegible 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ format: estils, tipologies de lletres... ✓ inserció de taules, imatges... ✓ finalitat: impressió o pantalla.
Contingut	<ul style="list-style-type: none"> ✓ revisió ortogràfica i gramatical ✓ diccionaris ✓ tornar a escriure el text modificat o millorat 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ corrector ortogràfic i gramatical ✓ diccionaris ✓ reescriure sobre l'original

Quadre 6. Formats d'escriptura

El treball amb el processador de text de l'ordinador permet una planificació i revisió del text més flexible i constant. La presentació del text es treballa a partir d'estils i plantilles (tipus de lletra, formatat, interlineat, subtítols, etc.) i no cal passar-lo a net, per això es farà a partir d'estratègies de treball diferents que en l'escriptura manual.

Les funcions del processador de text serveixen per organitzar el text, per gestionar-lo, per modificar-lo, corregir els errors i millorar-lo. L'esborrany es converteix en el text definitiu. El correctors canvien el procés de revisió del text. Equivocar-se forma part de procés d'aprenentatge.

Les presentacions multimèdia permeten donar suport a l'expressió oral i treballar de forma funcional la lectura i l'escriptura des de les diverses àrees.

Com ja s'ha esmentat en la comprensió lectora, cal tenir en compte que a través dels mitjans digitals sorgeixen noves escriptures --no-lineals (hipertext), interactives i en format multimèdia--, amb signes ideogràfics i amb ajudes per activar els coneixements i per a la generació de textos. Tot això requereix diferents tipus de processos de comprensió i diferents estratègies per al seu aprenentatge. Produir i publicar textos a Internet, a partir de noves aplicacions interactives en xarxes socials és cada vegada més fàcil i significatiu per a l'alumnat. El professorat pot aprofitar aquesta situació i

l'interès de l'alumnat, ja que actualment els joves són "nadius digitals" (nascuts després de 1985).

Durant l'escriptura i revisió dels escrits caldrà evitar l'ús de vocabulari i d'expressions pròpies d'altres llengües, caldrà buscar les expressions correctes i adequades a l'objectiu del text. Aquest tipus d'errada forma part de l'aprenentatge en situacions de llengües en contacte i cal ajudar l'alumnat a anar millorant progressivament en aquest aspecte. De la mateixa manera, els alumnes no han de fer servir maneres de dir i expressions pròpies de la llengua oral durant l'escriptura, especialment en textos formals.

Finalment cal esmentar la importància de l'expressió escrita en el procés d'aprenentatge de les diferents àrees, en les reelaboracions de temes: esquemes, resums, elaboració de treballs, etc.

Qüestionari per a la millora de l'expressió escrita

Els qüestionaris que es presenten a continuació són uns exemples que pretenen ajudar a l'autoavaluació i recollida sistemàtica d'informació de diferents aspectes de l'expressió escrita.

A partir de la compleció dels qüestionaris es pot generar un procés de reflexió pedagògica i debat en el si de l'equip docent del centre, que facilitarà arribar a propostes d'intervenció per a la millora dels resultats.

El procés de composició escrita <i>expressió escrita</i>	Molt sovint	Sovint	Alguna vegada	Gairebé mai
A classe:				
1. S'escriuen textos en gran grup i en petit grup comentant els diferents passos (planificar, redactar i revisar) i consideracions a tenir en compte (què volem explicar, a qui va dirigit el text).				
2. Abans de redactar el text, es proposa l'ús de diferents recursos i estratègies per planificar-lo: pensar en quin tipus de text cal escriure, quina és la seva estructura, a qui va dirigit, pensar sobre què volem escriure (pluja d'idees, comentari).				
3. Es demana que elaborin esborranys abans de realitzar el text definitiu.				
4. Es proposa la revisió formal i de contingut del text abans de donar-lo per acabat.				
5. Es llegeixen i comenten textos escrits per tal de tenir models correctes (estructura del text, lèxic, expressions, ús d'anàfores).				
6. En el moment de programar, es té en compte que s'han d'utilitzar diferents tipologies textuais.				
7. Es proposen produccions d'un mateix tipus de text en diferents situacions i amb diferents registres.				
8. Es demana que utilitzin diferents suports per realitzar un text escrit (paper, suport digital).				
9. Es realitzen correccions tant de la forma com del contingut (informació que es dóna, com s'organitza) dels textos escrits.				

Participació de l'alumnat i ajustament <i>expressió escrita</i>	Molt sovint	Sovint	Alguna vegada	Gairebé mai
A classe:				
1. S'aprofiten diferents situacions de la vida a l'escola (revista, pàgines web, biblioteca, concurs literari) i de la vida quotidiana (un company malalt, un succés al barri, una visita) per fer activitats d'expressió escrita.				
2. Es tenen en compte les aportacions i experiències de l'alumnat.				
3. Es plantegen activitats d'escriptura en les quals s'ha de col·laborar, ja sigui per parelles o en petit grup, per produir-les.				
4. Es realitzen correccions de textos escrits de manera individual o col·lectiva.				
5. Es proporcionen diferents pautes o qüestionaris per fer l'autoavaluació.				
6. Es proporcionen diferents recursos per consultar dubtes durant la realització de l'escriptura (diccionaris i altres llibres de consulta, murals, correctors ortogràfics).				
7. Es posa de manifest l'objectiu d'aprenentatge que pretenen les diferents produccions escrites.				
8. S'afavoreix la reflexió sobre els propis aprenentatges.				
9. S'utilitza l'expressió escrita com a eina i font de reflexió per als propis aprenentatges (elaboració d'esquemes, resums, mapes conceptuals, qüestionaris d'avaluació...).				
10. Es gradua la dificultat de les activitats oferint suports diferents segons les característiques de cada alumne/a.				
11. Es retiren progressivament els suports externs per tal que l'alumne/a adquireixi un major domini i autonomia en els seus escrits.				
12. Es realitzen activitats que permeten la resolució d'una mateixa activitat a més d'un nivell.				

Coneixements de la llengua i el seu aprenentatge <i>expressió escrita</i>	Molt sovint	Sovint	Alguna vegada	Gairebé mai
A classe:				
1. Es realitzen activitats per ampliar el lèxic, tant orals com escrites.				
2. S'ajuda a separar el lèxic de les diferents llengües que coneix l'alumne/a, o que està aprenent.				
3. Es plantegen situacions per usar vocabulari dels diferents camps i es relacionen amb continguts d'altres àrees.				
4. S'analitzen textos que serveixin de model per veure diferents usos del lèxic i expressions amb l'objectiu de tenir recursos per escriure correctament.				
5. Es proporcionen recursos per utilitzar el lèxic adient al tipus de text i al receptor al qual va dirigit.				
6. Es plantegen activitats que afavoreixen la reflexió sobre les estructures gramaticals, la seva correcció i adequació.				
7. S'ajuda a evitar les interferències estructurals de les diferents llengües que coneix l'alumnat o que està aprenent.				
8. Es proposen activitats que afavoreixin l'expansió de les frases (amb noves idees, connectors...)				
9. S'analitzen textos que serveixin de model per veure les estratègies (com organitza el text, com el puntua) emprades per l'autor per tal de poder aplicar aquests tipus de recursos posteriorment.				
10. Es demana la màxima correcció ortogràfica en relació amb els aprenentatges fets, abans de donar un text per acabat.				
11. Es demana que es tingui en compte l'aspecte formal dels escrits (nets, amb bona lletra, ben presentats, sense abús amb les diferents tipologies de lletres...).				
12. S'utilitzen diferents fonts de consulta per millorar la correcció dels textos: diccionaris, correctors, textos model.				

Document extret de:

Orientacions per a la millora de la comprensió lectora i l'expressió escrita.

Departament d'Educació, novembre de 2010.